

Aventure
Christopher Kale **zang**
Marco Magalhães, Fumitaka Saito, Ita Hijmans **blokfluit**

Totdat de wachter heeft gezongen

Wach auff mein hort der lewcht dort her
Wach auff, mein hort /
Wach uff myn hort /
Wach uff myn hört

Locham Songbook (1452-1460) /arr. I.H.
Oswald von Wolkenstein (1377-1445)
Buxheim Organbook/ arrangement
Buxheim Organbook (ca.1460) /arr.

Möcht ich dein wegeren
Dijn troost allein
Dijn troost allein

Locham Songbook, Buxheim Organbook
Gruuthuse Manuscript II.79 (ca.1400)
arrangement/ Gruuthuse Manuscript

Ich bin pey ir, sy wais nit darumb
So wie bi lieve in rusten leit
Des klaffers neyden
So wie bi lieve in rusten leit

Buxheim Organbook/ arr.
Gruuthuse Manuscript II.72
Locham Songbook/ Buxheim Organbook
arrangement/ Gruuthuse Manuscript

Allmächtig got herr Jhesu Christ
Aliud benedicite

Mönch von Salzburg (end 14th century)
Buxheim Organbook/ arr.

Scinc her den wijn/
Scinc her den wijn
Min hertz in hohen fröuden

arrangement/ Gruuthuse Manuscript
Gruuthuse Manuscript II.56
Buxheim Organbook/ arr.

Bekenne myn klag
Egidius waer bestu bleven
Der winter will hin weichen

Conrad Paumann (1410-1473)
Gruuthuse Manuscript II.98
Locham Songbook, Buxheim Organbook

Wel up elc sin /
Wel up elc sin

Gruuthuse Manuscript II.99
arrangement/ Gruuthuse Manuscript

*Arrangementen: I.H.

Aventure speelt op een nieuw gereconstrueerd blokfluitconsort uit het midden van de 15^e eeuw. www.fillingthegapreconstructionproject.wordpress.com en www.aventure-ensemble.nl

Toelichting

Totdat de wachter heeft gezongen laat exemplarische liederen horen uit de laatste grote laatmiddeleeuwse eenstemmige liedcollecties. Twee verzamelingen komen uit centraal Europa, het repertoire van de Mönch von Salzburg (eind 14^e eeuw) en dat van Oswald von Wolkenstein (1377-1445). De derde verzameling, uit het Gruuthuse Manuscript (ca. 1400), ontstond in het West-Vlaamse Brugge. Samen geven de liederen een fantastisch beeld van tekstuele thema's, taal, poëzie en melodieën die vanaf de Noordzee kust tot diep in centraal Europa ten noorden van de Alpen rond 1400 klonken.

Het Gruuthuse Manuscript, zo genoemd naar de latere eigenaar Lodewijk van Gruuthuse, bevat de grootste en oudste verzameling Nederlandstalige liederen met muzieknotatie uit de late middeleeuwen. De 147 liederen vertellen met ongekende rijkdom over het (liefdes) leven van burgers in de *creative city* die Brugge toen was. Ze roepen vaak een intiem beeld op met als nog altijd invoelbaar hoogtepunt de klachten over ene *Egidius*, waarvan er één hier op het programma staat. Ook de *Tischsegen* van de Mönch en het dagenraadlied *Wach auff mein hort* van Wolkenstein zijn tot op zekere hoogte tijdloos. Mogelijk hebben beide liederen daaraan hun ongekend langdurige populariteit in de vijftiende eeuw te danken, die uiteindelijk resulteerde in meerstemmige instrumentale ensemble arrangementen. Het is aan deze en vergelijkbare stukken uit het Locham Songbook(1452-60) en Buxheim Organbook (ca. 1460) dat we de virtuoze arrangeerkunst van vijftiende-eeuwse instrumentalisten kunnen aflezen. De centrale figuur die met deze verzamelingen in verband gebracht kan worden, was de blinde organist en luitist Conrad Paumann (1410-1473). Het is echter een brede kring van collega's en leerlingen rondom Paumann geweest die de neergeschreven instrumentale arrangementen van vocale stukken hebben achtergelaten.

Wat opgeschreven is, is slechts een fractie van wat er geweest is. Men had, zo blijkt, een 'recept' om te arrangeren, een vast stramien waarlangs men werkte. Dit inspireerde Aventure het transformatie proces te reproduceren en een eigen instrumentaal ensemble repertoire te creëren, zoals instrumentalisten omstreeks 1450-70 gewoon waren. Vanuit het idee dat deze instrumentalisten pakweg elk stuk dat zij tegen kwamen – en bepaalde formele kenmerken had – tot hun eigen instrumentale versie maakten, hebben wij dit recept ook toegepast op liederen uit het Gruuthuse Manuscript.

De gereconstrueerde blokfluiten uit het midden van de vijftiende eeuw waarop wij in dit program spelen, zijn het resultaat van een onderzoeksproject van Aventure. We dichtten de kloof tussen de vroeg zestiende-eeuwse blokfluiten en hun zeldzame voorgangers van omstreeks 1400. De liederen in dit program illustreren het stedelijk leven rond 1400; de wachter zingt en kondigt de dagenraad aan, de wereld rondom de vroege blokfluiten. De liedmelodieën zijn getransformeerd in de instrumentale arrangementen van ca. 1460, zoals de vroege blokfluiten veranderd zijn in een blokfluitconsort van het midden van de vijftiende eeuw.

Ita Hijmans

Over Aventure, bio's, projecten en nieuwsbrief:

www.aventure-ensemble.nl